

Tveganja in nevarnosti pri potapljanju z avtonomno potapljaško opremo (SCUBA)

Medtem ko šole za usposabljanje potapljanja s SCUBA vključujejo protokole za ozaveščanje o tveganjih, da zmanjšajo s tem povezane nevarnosti, se pri rekreacijskem potapljanju še vedno dogajajo incidenti. V zadnjem času so raziskovalci in partnerji mednarodne organizacije DAN izvedli študijo, da bi ugotovili, ali je za povečanje varnosti potapljanja potrebno uvesti dodatne treninge in ozaveščanje potapljačev.

Avtorji študije so se namesto na dejanska tveganja raje osredotočili na potapljačeva dožemanja tveganja v zvezi s SCUBA potapljanjem. Ugotovitve iz študije so bile objavljene v reviji »Meje psihologije« (Frontiers of Psychology) marca 2018. Študija je raziskovala dožemanje varnosti potapljanja tako z vidika potapljača kot tudi s stališča organizatorjev potapljanja, posebej pa je iskala vrzeli med obema stališčema. Poleg tega je predlagala varnostne programe ali dodatna usposabljanja, ki so v skladu z ugotovitvami te raziskave.

Zbiranje podatkov je vključevalo vprašalnike, na katere je v Evropi **odgovorilo 3.766 potapljačev in 91 organizatorjev potapljanja v Italiji**. V anketah so bila postavljena vprašanja, ki so vključevala:

- **varnostne vidike, pomembne za potapljaške centre** (npr. izkušnost osebja, zavarovanje potapljaškega centra, kakovost opreme za najem itd.),
- **dejavnike, ki vplivajo na izbiro sopotapljača** (npr. raven certificiranja, starost, izkušnje, stopnja fizične pripravljenosti itd.), pomembnost različnih vrst opreme (npr. nož, potapljaški računalnik, svetilka itd.)
- **dogodke, zaznane kot tveganje za potapljače** (npr. spremembe vremena, okvara opreme, zastrupitev s plinom, utapljanje itd.).

Podatki kažejo, da tako potapljačem kot tudi organizatorjem potapljanja varnost predstavlja pomemben del potapljanja, vendar pa so oboji podcenjevali nekatera tveganja. Primarni zaključek študije je, da se potapljači ter organizatorji potapljaških tečajev in potapljanja ne zavedajo dovolj nekaterih pomembnejših tveganj.

Avtorji so po analizi podatkov študije priporočili dva programa za pomoč pri povečanju ozaveščanja o varnosti med potapljači in v potapljaških centrih.

- **Prvi program** je na pobudo DAN-a opredelitev nevarnosti in ocena tveganja HIRA (Hazard Identification and Risk Assessment), ki organizatorjem potapljanja in potapljaškimi centri zagotavlja znanje, potrebno za zmanjšanje tveganj pri njihovi dejavnosti.
- **Drugi program** je usposabljanje oseb, ki bi pravilno nadzirale HIRA, to je oseb, ki so določene za »vodjo za varno potapljanje« (angl.: Diving Safety Officer ali DSO).

Raziskovalci so ugotovili podobnosti v analizi glede mnenj centrov in potapljačev:

- Oboji so na primer menili, da je s stališča varnostnih vidikov za ponudbo potapljaškega centra bližina rekompresijske komore manj pomembna.
- Kar zadeva ujemanje potapljaških parov, so kot najmanj pomembne kategorije ocenili spol, starost ali družinsko razmerje (mož-žena, oče-sin itd.).

- Potapljaški centri in potapljači so glede varnosti na prvo mesto dali potapljaški računalnik. Avtorji priporočajo, da programi usposabljanja ustrezajo tem rezultatom raziskave. Na primer, potapljaško usposabljanje mora vključevati več informacij o splošni uporabi potapljaškega računalnika.

Med stališčema obeh anketiranih skupin je bilo nekaj zanimivih razlik:

- Potapljaški centri so menili, da naj bi bilo priporočilo inštruktorjev potapljanja najvplivnejši dejavnik pri izbiri sopotapljača. Nekateri potapljači pa inštruktorjeva priporočila niso ocenjevali kot bolj pomembnega v primerjavi z ostalimi dejavniki.
- Potapljaški centri so sporočili, da so največje tveganje pri SCUBA potapljanju dekompresijska bolezen, utopitev in nesreče s plovili, kar so bile tudi iz njihovih izkušenj najpogostejše nezgode. Medtem ko so se potapljači strinjali, da je visoko tveganje dekompresijska bolezen, pa so bili tudi zelo zaskrbljeni glede slabo delujoče opreme ali njene okvare med potopom. Najmanj so bili zaskrbljeni glede morskih živali in utopitve.
- Mnenje obeh anketiranih skupin glede dekompresijske bolezni je avtorje raziskave spodbudilo k temu, da so potrebne varnostne kampanje, ki bi bile osredotočene na dekompresijsko bolezen. Svetovali so tudi specialne tečaje o morskih živalih in zdravljenju poškodb.
- Eno od najbolj opaženih odstopanj v analizi je bilo veliko število nezgod, ki so jim bili priča potapljači, v primerjavi s številom prijavljenih nesreč, zato avtorji priporočajo pomoč potapljaškemu centru pri poročanju o potapljaških nezgodah.

Zanimiv vidik te študije je dejstvo, da je bila večina udeležencev prostovoljcev, ki so bili izkušeni potapljači. To bi lahko zamajalo verodostojnost podatkov glede usposobljenosti potapljačev in varnosti. Izkušeni so bili priča večjemu številu incidentov in bi lahko zato manj tvegali. Avtorji so predlagali, da bi bilo koristno, da tečajniki, ki se učijo potapljanja, razumejo pomen raziskave v prizadevanju za nenehno povečevanje varnosti potapljanja. Za raziskavo bi lahko pridobili več pomembnih podatkov, če bi na anketo odgovorilo več potapljačev z različnimi izkušnjami.

Čeprav je to ena prvih študij, ki je proučila stališča in zaznavanje tveganj pri SCUBA potapljanju, rezultati dokazujejo, da so te informacije lahko koristne pri poskusu, da bi bilo rekreativno potapljanje čim varneje za vse udeležence.

Pripravil Igor Urh, april 2021

